

การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม

Potential development of an oil palm farmers' co-operative in Loei to enhance social development

ฉัตรทิพย์ บุญปก¹ พรสวรรค์ ศิริภักญณาภรณ์² เกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อสร้างแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม 2) เพื่อปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม และ 3) เพื่อประเมินผลการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวแทนฝ่ายบริหาร ตัวแทนฝ่ายจัดการ และสมาชิกสหกรณ์ จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุป กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ จำนวน 106 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการสร้างแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ในแต่ละด้าน แนวทางการพัฒนาเพื่อรองรับในด้านการบริหารจัดการ และการสนับสนุนรวบรวมผลผลิตการเกษตร เพื่อรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์ วิธีการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ที่เน้นด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก และการประเมินผลกิจกรรม

2. ผลการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนา พบว่า ผลจากการปฏิบัติการพัฒนาทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ใน 3 ด้าน คือ 1) ด้านการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านการตระหนักรู้ และด้านการมีส่วนร่วม 2) ด้านการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ผลผลิตทางการเกษตรสู่โรงงานสกัดโดยตรง ด้านการสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเกษตรกร และการจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์ 3) ด้านการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มการออม และลดหนี้สิน ด้านการพึ่งตนเองด้วยการประกอบอาชีพของเกษตรกร ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ของเกษตรกร และด้านความมั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพของสมาชิกสหกรณ์

3. ผลการประเมินผลการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม พบว่า 1) ด้านการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มการออม และลดหนี้สินที่เกิดจากการรวบรวมผลผลิตทำให้เกิดการแข่งขันในตลาด เป็นการลดทอนอำนาจการซื้อขายของพ่อค้าคนกลาง สหกรณ์ได้มีการสนับสนุนการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรในราคาสูง ทำให้สมาชิกมีรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มการออมได้มากขึ้น 2) ด้านการรู้จักพึ่งตนเองในการประกอบอาชีพ อยู่ในระดับมากที่สุด เพราะถือเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพของตนเอง 3) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ของเกษตรกร ทำให้เกิดการสร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่ายในกลุ่มอาชีพเดียวกัน และ 4) ด้านความมั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพของสมาชิกสหกรณ์ เกิดจากการได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นภายในกลุ่มสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมในทุกด้าน

สำคัญ: การพัฒนาศักยภาพ สหกรณ์การเกษตร เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน การพัฒนาสังคม

¹ นักศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

Abstract

This research aimed 1) to create an action plan for the potential development of an oil palm farmers' co-operative in Loei to enhance social development; 2) to develop activities for the oil palm farmers' co-operative; and 3) to evaluate the potential development of the oil palm farmers' co-operative. The research methodology consisted of both quantitative and qualitative research. The target group for the qualitative component of the research comprised 40 participants. The sample for the qualitative method comprised representatives of executive agents, management agents and cooperative members. The tools used to collect data were interviews, observation, and focus group discussions. The data were content-analyzed. The sample for the quantitative component (a questionnaire) comprised 106 participants. Statistical methods used for data analysis were percentage, mean and standard deviation.

The research findings are as follows:

1. An action plan for potential development of an palm oil farmers' co-operative in Loei that contributes to social development was created. The plan consisted of a potential development process for the co-operative, development guidelines for management support and agricultural productivity aimed at the stabilization of the co-operative, and a potential development method for the co-operative oriented towards the participation of members and the evaluation of activities.

2. The result of the investigation of the potential development operation of the oil palm farmers' co-operative identified three factors underlying the learning process: 1) the potential development of farmers' knowledge, understanding, awareness and participation; 2) the potential development of the co-operative involving the direct management of agricultural products from the farm to the extraction plant – agricultural production support is linked to a network of farmers and the allocation of capital sources for the stabilization of the co-operative; and 3) monetization, expenditure reduction, saving and debt reduction require self-reliance on the part of the farmers, interaction between farmers and the security and stability of the lives of members of the cooperative.

3. The results of the evaluation of the potential development of an oil palm farmers' co-operative were as follows: 1) monetization, expenditure reduction, saving and debt reduction result from effective product harvesting and market competition to reduce the trading power of middlemen. The co-operative supports agricultural productivity and high prices for agricultural products. This in turn results in increased income, reduced expenses, and increased saving for co-operative members; 2) occupational self-reliance reaches a high level through developing sustainable careers; 3) Interaction between farmers builds a power network at a high level; and 4) the resulting security and stability in the lives of members of the cooperative through group participation created highly cohesive social relationships.

Keywords: potential development, agricultural co-operatives, palm oil agriculture, social development

ความเป็นมาของปัญหา

การสหกรณ์ในประเทศไทย เริ่มจัดตั้งในสมัยรัชกาลที่ 6 สหกรณ์แห่งแรกได้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2459 ชื่อว่า “สหกรณ์วัดจันทร์ไม่จำกัดสินใช้” ที่จังหวัดพิษณุโลก ปัจจุบันสหกรณ์การเกษตรในประเทศไทย ดำเนินธุรกิจแบบอเนกประสงค์ ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 และดำเนินธุรกิจเพื่อส่งเสริมอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ให้กับสมาชิก ได้แก่ ธุรกิจสินเชื่อ ธุรกิจขาย ธุรกิจแปรรูป ธุรกิจส่งเสริมอาชีพและบริการ และให้การศึกษารอบม ปัจจุบัน มีสหกรณ์การเกษตรจำนวน 3,836 แห่ง สมาชิกสหกรณ์ จำนวน 6.69 ล้านคน ทุนดำเนินงาน 204,140 ล้านบาท ธุรกิจที่สำคัญ คือ ธุรกิจสินเชื่อ รองลงมา ได้แก่ ธุรกิจรับฝากเงิน ธุรกิจซื้อ ธุรกิจรวบรวมและแปรรูป และธุรกิจให้บริการและอื่นๆ โดยมีมูลค่าธุรกิจในปี 2556 จำนวน 188,560 ล้านบาท มีกำไรสุทธิ 5,068 ล้านบาท (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2556)

จังหวัดเลย ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มีพื้นที่ติดเขตชายแดน สปป.ลาว ได้มีการจัดตั้งสหกรณ์ทั้งสิ้น จำนวน 77 สหกรณ์ โดยแบ่งเป็นประเภทสหกรณ์การเกษตร จำนวน 49 แห่ง สหกรณ์บริการ 14 แห่ง สหกรณ์ออมทรัพย์ จำนวน 10 แห่ง สหกรณ์ร้านค้า จำนวน 3 แห่ง และสหกรณ์เครดิตยูเนียน 1 แห่ง ซึ่งมีสัดส่วนสหกรณ์การเกษตรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.64 ของสหกรณ์ทั้งหมด ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 14 อำเภอของจังหวัดเลย มีพื้นที่ทั้งหมด 7,140,382 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตร 2,823,206 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 39.54 ของพื้นที่จังหวัด พืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ อ้อยโรงงาน มันสำปะหลัง และยางพารา สำหรับปาล์มน้ำมันไม่ใช่พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดเลย แต่ปัจจุบันเกษตรกรเริ่มนำเข้ามาปลูกกันมากขึ้น จังหวัดเลยมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมดประมาณ 20,375 ไร่ เกษตรกรจำนวน 2,053 ราย ปลูกปาล์มน้ำมันแล้วทั้ง 14 อำเภอ

ให้ผลผลิตแล้ว 11 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง เชียงคาน ปากชม ภูเรือ วังสะพุง ภูหลวง เหวอวุ่น นาด้วง ผาขาวหนองหิน ภูกะดิง และพื้นที่กำลังจะให้ผลผลิตอีก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนาแห้ว อำเภอท่าลี่ อำเภอด่านซ้าย ส่วนอำเภอที่มีการปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของจังหวัดเลย คือ อำเภอเชียงคาน เริ่มปลูกปาล์มน้ำมันตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 มาถึงปัจจุบันมีระยะเวลาการปลูกปาล์มน้ำมัน ประมาณ 8 ปี โดยมีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งหมด 7,400 ไร่ เป็นพื้นที่ให้ผลผลิตแล้วจำนวน 1,050 ไร่ พื้นที่ที่ยังไม่ให้ผลผลิต จำนวน 6,410 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 2.5 ตันต่อไร่ต่อปี ราคาเฉลี่ย 2.20-2.60 บาทต่อกิโลกรัม ผลผลิตรวม เฉลี่ย 2,625 ตัน คิดเป็นมูลค่าประมาณ 5,775,000-6,825,000 บาทต่อปี (สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย, 2556) จากข้อมูลดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นถึงประเด็นสำคัญในเชิงพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันที่เพิ่มมากขึ้น มีทั้งปริมาณและผลผลิตก็มากขึ้นตามมาด้วย แต่ในด้านราคาซื้อขายผลผลิตยังมีราคาต่ำกว่าพืชผลทางการเกษตรชนิดอื่น จึงส่งผลทำให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรชาวสวนปาล์มในจังหวัดเลยเพื่อสร้างอำนาจการต่อรองและพัฒนาศักยภาพของเกษตรกรให้มากขึ้น

ผลจากการขยายตัวในด้านพื้นที่และกลุ่มเกษตรกรที่สนใจเป็นจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันบางกลุ่มได้รวมตัวกันซื้อรวมกันขายผลผลิตปาล์มน้ำมันในเบื้องต้นได้จัดตั้งกลุ่มเป็นวิสาหกิจชุมชนในแต่ละพื้นที่ และเมื่อสมาชิกมีความเข้มแข็งในการรวมกลุ่มกันแล้วจึงได้ขอจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันขึ้นในจังหวัดเลย เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2555 นำโดยนายเจริญ ชามุมพร ประธานกรรมการและคณะผู้จัดตั้งสหกรณ์ รวมทั้งสิ้น 11 คน มีสมาชิกทั้งสิ้น 24 คน และได้ขอจดทะเบียนสหกรณ์ในนาม “สหกรณ์ผู้ปลูกพืชพลังงานทดแทนจังหวัดเลย จำกัด” โดยมีที่ตั้งสำนักงานเลขที่ 450 หมู่ 10 ตำบลผาอินทร์แปลง อำเภอเขาวงกต จังหวัดเลย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในเขตพื้นที่อำเภอ

เอราวัณ ซึ่งต่อมาได้ขอขยายแดนทำการของสหกรณ์ฯ ให้คลุมพื้นที่ทั้ง 14 อำเภอของจังหวัดเลย และจังหวัดหนองบัวลำภู อีก 3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนากลาง นาหวัง และศรีบุญเรือง และได้ขอแก้ไขชื่อสหกรณ์เพิ่มเติม เมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2557 โดยใช้ชื่อว่า “สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและพืชพลังงานทดแทนจังหวัดเลย จำกัด” (สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและพืชพลังงาน จังหวัดเลย จำกัด, 2558)

เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2558 ประธานสหกรณ์ฯ ผู้ก่อตั้งได้เสียชีวิต จึงทำให้นักกรรมการผู้จัดตั้งมีมติขอเลือกตั้งประธานและกรรมการชุดใหม่ เป็นชุดที่ 2 จึงได้ดำเนินการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2558 และคณะกรรมการอีก 10 คน ที่ประชุมใหญ่มีมติเลือกนายจักรี สุจริตธรรม เป็นประธานกรรมการ และคัดเลือกกรรมการ รวมทั้งสิ้น 11 คน จึงได้ขอย้ายที่ทำการสหกรณ์แห่งใหม่ ตั้งอยู่เลขที่ 133 หมู่ 2 ตำบลนาอ้อ อำเภอเมือง จังหวัดเลย เมื่อสหกรณ์ฯ ได้คณะกรรมการชุดใหม่ จึงมีมติสมควรเปิดการรับซื้อผลปาล์มน้ำมันกับเกษตรกร เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกและเกษตรกรทั่วไปได้รับทราบว่าสหกรณ์ฯ ดำเนินธุรกิจอยู่และพร้อมเปิดรับสมัครสมาชิกใหม่ ปัจจุบันสหกรณ์ฯ มีสมาชิกรวมทั้งสิ้นจำนวน 120 คน ซึ่งขณะนี้ยังถือว่าสหกรณ์ฯ เพิ่งเริ่มต้นดำเนินการธุรกิจ และเป็นการเตรียมความพร้อมในด้านการพัฒนาธุรกิจ เพื่อรองรับการขยายงานของสหกรณ์ฯ จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการพัฒนาสหกรณ์ฯ ให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่ทั้งในด้านการบริหารจัดการผลผลิตที่เหมาะสม การสร้างแผนปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของเกษตรกรแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาสังคมของกลุ่มเกษตรกรชาวสวนปาล์มน้ำมันในจังหวัดเลยได้ ทำให้เกิดการขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ดังนั้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลให้เกิดการวิจัยในด้านการศึกษาวิธีการพัฒนาสหกรณ์ฯ ในด้านการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน การวางแผน

ปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลย ควรมีวิธีการในการวัดและประเมินผลในลักษณะใด จึงจะเหมาะสมและช่วยแก้ไขปัญหาให้กับเกษตรกรได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในประเด็นศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ที่ทำให้เกิดความเข้มแข็งในด้านสังคม เศรษฐกิจในชุมชนพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม
2. เพื่อปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม
3. เพื่อประเมินผลการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

ผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีในการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีวิธีดำเนินการดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

1. การศึกษาเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย
 - 1.1 กลุ่มเป้าหมายในการศึกษา ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร ผู้วิจัยได้คัดเลือกสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันทั้งประเทศไทย จากจำนวน 20 สหกรณ์ แยกตามสหกรณ์รูปสำคัญ (กรมส่งเสริมสหกรณ์, 2559) เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษารูปแบบการพัฒนาสหกรณ์ โดยอาศัยการคัดเลือกแบบเจาะจงจากบริบทสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่ใกล้เคียงจังหวัดเลย ที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับปาล์มน้ำมัน 2 สหกรณ์ ได้แก่ 1) สหกรณ์การเกษตรปาล์มน้ำมัน

อำเภอเชกา จำกัด ตำบลเชกา อำเภอเชกา จังหวัด บึงกาฬ 2) สหกรณ์การเกษตรปาล์มน้ำมันพิษณุโลก จำกัด ตำบลนครไทย อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับปาล์มน้ำมันแบบครบวงจรในพื้นที่ภาคใต้จำนวน 1 สหกรณ์ ได้แก่ สหกรณ์นิคมท่าแซะ ตำบลท่าแซะ อำเภอท่าแซะ จังหวัดชุมพร ซึ่งแต่ละสหกรณ์จะประกอบด้วยตัวแทนคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ สหกรณ์ฯ ละ 5 คน รวม 15 คน

1.2 กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา ได้แก่ สมาชิก สหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและพืชพลังงานจังหวัดเลยผู้ที่ ได้เข้าร่วมอบรมปฏิบัติการพัฒนาในพื้นที่ทั้ง 5 จุด ๆ ละ 5 คน รวมทั้งสิ้น 25 คน

2. การศึกษาเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการ ประเมินผลการปฏิบัติการพัฒนากับกลุ่มสมาชิกสหกรณ์ ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและพืชพลังงานจังหวัดเลย จำกัด ซึ่ง ประกอบด้วยคณะกรรมการดำเนินงานและสมาชิก จำนวน 106 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงคุณภาพ ได้แก่

1.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างเพื่อใช้เก็บข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์

1.2 แบบสนทนากลุ่ม ใช้บันทึกในการสนทนากลุ่ม

1.3 แบบประเมินใช้ในการประเมินการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเชิงปริมาณ เป็นแบบประเมินผลในการปฏิบัติการพัฒนา ซึ่งเป็นแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัย กำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 4 วิธีการหลัก ได้แก่

การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) การ สัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) และ การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้ กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การรวบรวมข้อมูลในสนาม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัย ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการทำหนังสือแนะนำตัวและขอ อนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย เพื่อขอความร่วมมือในการวิจัย พร้อมขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัย ภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้ตอบแบบสอบถามตาม ความเป็นจริง และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำ ข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ กลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาและพัฒนา มาจัดระเบียบข้อมูลให้ เป็นหมวดหมู่ ตามประเด็นเนื้อหาที่ค้นพบ วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นำเสนอข้อมูลในรูปแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การ ประเมินค่าตามแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน ประเมินค่าโดยมีความหมายของระดับความคิดเห็น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามลำดับดังนี้

ผลการสร้างแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม

1. ประเด็นการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ จากการศึกษาวิเคราะห์รูปแบบได้กำหนดประเด็นสำคัญในการพัฒนาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรสู่โรงงานสกัดโดยตรง การสนับสนุนให้ผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเกษตรกร และการจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรสู่โรงงานสกัดโดยตรง ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์กับการบริหารงาน การวิเคราะห์คุณภาพปาล์มน้ำมันกับพื้นที่ปลูก การพัฒนางานส่งเสริมอาชีพและบริการ การวิเคราะห์โรงงานในการรับซื้อ การใช้อุปกรณ์มาตรฐานในการรับซื้อ และการรวบรวมผลผลิตและการส่งขาย 2) การสนับสนุนให้ผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเกษตรกร ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์กับการพัฒนาสหกรณ์ การพัฒนาทักษะผู้นำให้สอดคล้องกับการพัฒนาสหกรณ์ การกำหนดแผนพัฒนาสหกรณ์ที่ชัดเจน การขยายธุรกิจให้สอดคล้องกันความพร้อมของสหกรณ์ การสร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่ายในการรับซื้อ และการพัฒนาจิตอาสาให้กับสมาชิกสหกรณ์ และ 3) การจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์ ได้แก่ การวิเคราะห์ตลาดและการผลิต การบริหารจัดการความเสี่ยง การสรรหาและวิเคราะห์แหล่งเงินทุน การพัฒนาระบบงานบัญชีและการตรวจสอบ การเรียนเทคนิคกติกาทหารการตลาดในการรับซื้อในปัจจุบัน

3. วิธีการดำเนินการพัฒนา ประกอบด้วย การจัดกิจกรรมโครงการอบรมพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลย การประชุมคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การนำคณะกรรมการและสมาชิกไปศึกษาดูงานในโรงงานสกัด

น้ำมันปาล์ม การลงพื้นที่สำรวจความพร้อมของจุดรับซื้อของสหกรณ์ และการพัฒนาระบบงานบัญชีสหกรณ์

4. กระบวนการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ประกอบด้วย การเตรียมการด้านการกำหนดหลักสูตรอบรม การประชาสัมพันธ์โครงการในสมาชิกได้รับทราบ การกำหนดพื้นที่จัดอบรม การกำหนดงบประมาณ การประสานวิทยากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการจัดกิจกรรม และการสรุปประเมินผล

ตารางที่ 1 แสดงแนวทางและวิธีการการพัฒนาศักยภาพของสหกรณ์

ประเด็นการพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	วิธีการพัฒนา
1. การบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรสู่โรงงานสกัดโดยตรง	1. วิสัยทัศน์กับการบริหารงาน 2. การวิเคราะห์คุณภาพปาล์มกับพื้นที่ปลูก 3. การพัฒนางานส่งเสริมอาชีพและบริการ 4. การวิเคราะห์โรงงานในการรับซื้อ 5. มีอุปกรณ์มาตรฐานในการรับซื้อ 6. การรวบรวมผลผลิตและการส่งขาย	1. จัดประชุมและอบรมคณะทำงานสหกรณ์ 2. จัดอบรมส่งเสริมความรู้ให้กับสมาชิกและเจ้าหน้าที่สหกรณ์ 3. ติดต่อขอดูงานกับโรงงานรับซื้อ 4. สนับสนุนอุปกรณ์ตาชั่งหรือชั่ง
2. การสนับสนุนให้ผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเกษตรกร	1. วิสัยทัศน์กับการพัฒนาสหกรณ์ 2. ทักษะผู้นำกับการพัฒนาสหกรณ์ 3. การกำหนดแผนพัฒนาสหกรณ์ 4. การขยายธุรกิจกับความพร้อมของสหกรณ์ 5. การสร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่าย 6. จิตอาสาพัฒนาสหกรณ์	1. จัดประชุมและอบรมเพิ่มความรู้ทั้งสมาชิกและคณะกรรมการสหกรณ์ 2. จัดอบรมส่งเสริมความรู้พัฒนาเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ของสหกรณ์

ตารางที่ 1 (ต่อ) แสดงแนวทางและวิธีการการพัฒนา ศักยภาพของสหกรณ์

ประเด็น การพัฒนา	แนวทางการพัฒนา	วิธีการพัฒนา
3. การจัดให้มี แหล่งเงิน พุน เพื่อรักษา เสถียรภาพ ของสหกรณ์	1. การวิเคราะห์ตลาดและ การผลิต 2. การบริหารจัดการความ เสี่ยง 3. การสรรหาและวิเคราะห์ แหล่งเงินทุน 4. ระบบงานบัญชีและการ ตรวจสอบ 5. กติกาสมาชิกกับเทคนิค การตลาด	1. จัดประชุมและ อบรมคณะทำงาน ของสหกรณ์ 2. ส่งเจ้าหน้าที่บัญชี เข้าอบรมเรียนรู้ ระบบงานบัญชี กับสำนักงาน ตรวจสอบบัญชี สหกรณ์จังหวัด

ผลการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนา

1. ด้านการพัฒนาศักยภาพของเกษตรกร ได้แก่ ด้านความรู้ ความเข้าใจ ด้านการตระหนักรู้ และด้านการมีส่วนร่วม
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรสู่โรงงานสกัดโดยตรง ด้านการสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเกษตรกร และการจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์
3. ด้านการพัฒนาทางสังคมของเกษตรกร ได้แก่ ด้านการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มการออม และลดหนี้สิน ด้านการพึ่งตนเองของเกษตรกร ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ของเกษตรกร และด้านความมั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพของสมาชิกสหกรณ์

ผลการประเมินผลการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม

1. ด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร สามารถสรุปผลการประเมินแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านความรู้ ความเข้าใจ พบว่า สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนา ศักยภาพเกษตรกรในครั้งนี้ได้รับความรู้ ความเข้าใจที่เกี่ยวกับการปลูกและการบำรุงรักษาปาล์มน้ำมันอย่างถูกวิธี ทั้งการบริหารจัดการสวนปาล์มน้ำมันที่เหมาะสมและการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลประเมินจากแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะของความรู้ ความเข้าใจของสมาชิก พบว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนมากเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 70.8 มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 50-59 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.2 ส่วนมากมีระดับการศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 31.1 มีสมาชิกโดยเฉลี่ย 4 คนต่อครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 40.6 มีรายได้ส่วนมากต่ำกว่า 8,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 31.1 และสมาชิกมีรายจ่ายโดยเฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 8,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 71.7 สมาชิกส่วนมากประกอบอาชีพทำนาเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 26.58 ทำสวนปาล์มน้ำมันเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 56 มีประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน โดยเฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 มีพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันส่วนมากโดยเฉลี่ยคนละ 10 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 51.9 มีอายุปาล์มน้ำมันที่ปลูกจนถึงปัจจุบันโดยเฉลี่ยไม่เกิน 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 54.7

1.2 ด้านการตระหนักรู้ พบว่า ได้เรียนรู้ถึงการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพของตนเอง ได้วิเคราะห์ความพร้อมทั้งการดูแล บำรุงรักษาปาล์ม และการเก็บเกี่ยวที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน ทำให้ได้ตระหนักถึงการทำหน้าที่และบทบาทของสมาชิกสหกรณ์ได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถามด้านการตระหนักรู้ในด้านการประกอบอาชีพทำสวนปาล์มน้ำมันเกษตรกรส่วนมากทำเป็นอาชีพรอง และเหตุผลที่ต้องการเข้าร่วมสหกรณ์ส่วนมากเพราะต้องการขายผลผลิตให้กับสหกรณ์ คิดเป็นร้อยละ 94.3 โดยที่สมาชิกส่วนมากมีความคิดเห็นต่อหลักการและบทบาทในการดำเนินงานของสหกรณ์เป็น

สิ่งที่ดีสำหรับสมาชิกทุกคน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.36$) อยู่ในระดับมาก จึงทำให้เข้าใจถึงความตระหนักรู้ของสมาชิกต่อการทำหน้าที่และบทบาทของตนเองได้มากขึ้น

1.3 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า สมาชิกสหกรณ์ที่ได้ผ่านการทำกิจกรรมโครงการอบรมแล้ว ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การร่วมจัดกิจกรรม ร่วมเรียนรู้ ร่วมลงมือปฏิบัติในพื้นที่จริง ซึ่งสอดคล้องกันผลการประเมินจากแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม พบว่า สมาชิกสหกรณ์มีความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสหกรณ์ทุกขั้นตอนเสนอผ่านที่ประชุมใหญ่ให้รับทราบร่วมกัน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.13$) อยู่ในระดับมาก

2. ด้านการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ ซึ่งเป็นผลจากการพัฒนาที่เกิดจากกิจกรรมโครงการอบรมในงานวิจัยครั้งนี้ สรุปผลการประเมินใน 3 ด้าน ได้แก่

2.1 ด้านการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรสู่โรงงานสกัดโดยตรง พบว่า สหกรณ์ได้ดำเนินการจัดอบรมส่งเสริมเพิ่มความรู้ให้กับสมาชิกเกี่ยวกับการดูแลสวนปาล์มน้ำมันและการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่เหมาะสมสามารถนำมาขายให้กับสหกรณ์ตามจุดรับซื้อที่ใกล้ ส่งผลทำให้เกิดความพร้อมกับการวิเคราะห์แหล่งรับซื้อผลผลิตของสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกส่วนมากมีความพึงพอใจต่อคณะกรรมการดำเนินงานที่มีความซื่อสัตย์ในการบริหารงานมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.23$) มีความเป็นผู้นำ รับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.09$) และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.92$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตรเกิดการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายของเกษตรกร พบว่า สมาชิกได้รับทราบข้อมูลการจัดกิจกรรมโครงการอบรม ทำให้เกิดการขยายผลทางความรู้ สร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่ายในการเปิดจุดรับซื้อผลผลิตของสมาชิก ทำให้สามารถรับซื้อได้ในราคาสูงกว่าท้องตลาด ส่งผลทำให้สมาชิกมีความเข้มแข็งทางอาชีพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมิน

จากแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกส่วนมากมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ในด้านการรวบรวมผลผลิตทางการเกษตร โดยการรับซื้อในราคาสูงหรือเท่ากับท้องตลาด และให้บริการที่เป็นพึงพอใจของสมาชิก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.97$) ด้านการให้เงินกู้ยืมดอกเบี่ยต่ำ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.92$) ด้านการซื้อสินค้าและจำหน่ายให้กับสมาชิกควรเพิ่มปริมาณสินค้าที่นำมาจำหน่ายให้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.95$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก

2.3 การจัดให้มีแหล่งเงินทุนเพื่อรักษาเสถียรภาพของสหกรณ์ พบว่า สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมกับทางสหกรณ์ต่างก็เข้าใจในทิศทางของการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการด้านการตลาดรับซื้อที่มีจุดรับซื้อแน่นอนชัดเจนเป็นประจำในแต่ละเดือน การแสวงหาแหล่งทุนในกับสหกรณ์ด้วยการระดมทุนภายใน ทำให้เกิดเสถียรภาพในการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรได้มากขึ้น และสร้างความเชื่อมั่นในระบบงานบัญชีให้กับสมาชิกและเจ้าหน้าที่ที่สามารถตรวจสอบได้ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถาม พบว่า สมาชิกส่วนมากมีความพึงพอใจในการสร้างเสถียรภาพของสหกรณ์ในด้านการระดมเงินฝากและด้านอัตราดอกเบี้ยเงินฝากสูง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 3.85$) ควรมีการผลักดันกันค้าประกันเงินกู้ เพื่อสมาชิกได้มีโอกาสพัฒนาธุรกิจของตนเองเพิ่ม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.27$) อยู่ในระดับมาก ส่งผลต่อการสร้างเสถียรภาพทำให้เกิดความเข้มแข็งขององค์กรได้มากขึ้น

3. ด้านการพัฒนาทางสังคม ผลจากการพัฒนาที่เกิดจากกิจกรรมโครงการอบรมในครั้งนี้ สรุปผลการประเมินแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

3.1 ด้านการสร้างรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มการออม และลดหนี้สิน พบว่า สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมกับทางสหกรณ์ได้รับรู้ ในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในแต่ละด้านในขณะนี้ ได้เปิดจุดรับซื้อผลผลิตให้กับสมาชิก ทำให้เกิดการแข่งขันในตลาดได้มากขึ้นของท้องถิ่น เป็นการลดทอนอำนาจการซื้อขายของ

พ่อค้าคนกลางได้มากขึ้น ส่งผลต่อราคาซื้อขายของสมาชิก ทำให้เกิดความเป็นธรรมได้มากขึ้น มีรายได้จากการขายผลผลิต พอเป็นทุนในการใช้จ่ายในครอบครัวได้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถาม พบว่า สหกรณ์ได้มีการสนับสนุนการรับซื้อผลผลิตทางการเกษตร ทำให้สมาชิกมีรายได้ ลดรายจ่าย เพิ่มการออมได้มากขึ้น มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.68$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 ด้านการพึ่งตนเองของเกษตรกร พบว่า สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมกับทางสหกรณ์ ได้เรียนรู้ ฝึกปฏิบัติจริงในภาคสนามในช่วงบ่ายกับวิทยากร มีโอกาสซักถามข้อสงสัยในการดูแลสวนปาล์ม น้ำมันทำให้สมาชิกสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง เพราะการพัฒนาเกษตรกรเน้นการรู้จักพัฒนาตนเองเท่ากับการพึ่งตนเองในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถาม พบว่า สหกรณ์ได้สนับสนุนให้สมาชิกรู้จักพึ่งตนเองจากการประกอบอาชีพของตน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.77$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะถือเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพของตนเองในอนาคตด้วย

3.3 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์ของเกษตรกร พบว่า สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมของสหกรณ์ทำให้เกิดการสร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่ายในกลุ่มอาชีพเดียวกันได้มากขึ้น ได้เกิดการเรียนรู้ในสังคมเดียวกันมากขึ้น จึงทำให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ของเกษตรกรด้วยกันมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถาม พบว่า สหกรณ์ได้จัดกิจกรรมอบรมพัฒนาความรู้ให้กับสมาชิกอย่างต่อเนื่องทำให้ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.59$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

3.4 ด้านความมั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพของสมาชิกสหกรณ์ พบว่า สมาชิกที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการอบรมของสหกรณ์ ได้ทำกิจกรรมร่วมกันกับทางสหกรณ์และเพื่อนสมาชิกด้วยกัน เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ส่งผลต่อการสร้างความมั่นคงในชีวิตและมีเสถียรภาพในการทำอาชีพได้มากขึ้น ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการประเมินจากแบบสอบถาม พบว่า การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ในทุกด้านได้ส่งผลต่อความสร้างความมั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพของเกษตรกร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x} = 4.64$) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการสร้างแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคมจากผลการวิจัยพบว่า การนำรูปแบบการพัฒนาสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จในธุรกิจในแต่ละด้าน มีขั้นตอนการปฏิบัติที่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ได้ดำเนินการวางแผนปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตร การรวบรวมผลผลิต และการสร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่ายของเกษตรกรทำให้เกิดความเข้มแข็ง ด้วยวิธีการกำหนดรูปแบบการปฏิบัติการพัฒนาผ่านกิจกรรมด้วยการขับเคลื่อนเริ่มตั้งแต่การวางแผนสร้างแผนปฏิบัติการ การจัดกระบวนการผ่านกิจกรรมอบรม การสรุปประเมินผลโครงการในด้านต่าง ๆ นำวางแผนปฏิบัติการเอาเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการสหกรณ์เพื่อพิจารณาอนุมัติ จึงได้รูปแบบการปฏิบัติการพัฒนานำสู่การปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2547), อุทัย บุญประเสริฐ (2542) ได้กล่าวว่า การพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จได้ต้องพัฒนาอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นการทำงานจากสภาพที่เป็นอยู่ไปสู่สภาพที่ต้องการของงานนั้นทั้งระบบ โดยขั้นตอนที่สำคัญๆ ในเทคนิคเชิงระบบได้แก่ การกำหนดปัญหา การกำหนดวัตถุประสงค์ ศึกษาบริบทแวดล้อมขององค์กร กำหนดแนวทางการพัฒนา กำหนดวิธีการปฏิบัติให้ชัดเจน กำหนดกระบวนการพัฒนา และการประเมินผล เพื่อสรุปรายงานในการตรวจสอบในเชิงยืนยันได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์พล พัฒนศรี (2556) ได้การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการที่มีประสิทธิผลของสหกรณ์นิคม กรณีศึกษา สหกรณ์นิคมท่ายาง จำกัด ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาและการจัดการ

สหกรณ์ต้องวางแผนการพัฒนาสหกรณ์โดยการให้ทุกฝ่าย โดยเฉพาะสมาชิกมีส่วนร่วมมากที่สุด ให้มีการพัฒนาความรู้ ทักษะและเทคโนโลยีแก่บุคลากร ฝ่ายจัดการอยู่เสมอ ส่งเสริม รมวงค์ให้สมาชิกร่วมกันระดมทุนเกิดความเข้มแข็งในด้านเงินทุนภายในให้มากขึ้น จัดการด้านธุรกิจ การรวมกันซื้อและรวมกันขายให้เป็นไปตามความต้องการของสมาชิก ข้อค้นพบจากการวิจัย ได้แก่ ประสิทธิภาพของสหกรณ์นิคมต่ำอย่าง จำกัด ส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากมีกระบวนการจัดการที่ดี ซึ่งการจัดการเป็นปัจจัยหลักที่บ่งชี้ ประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ ปรากฏการณ์ หรือผลกระทบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสหกรณ์

ดังนั้น จึงสรุปผลการสร้างแผนปฏิบัติการ พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ในแต่ละด้านต้องผ่านกระบวนการจัดการวางแผนในการดำเนินงานที่มีระบบ การกำหนดรูปแบบในการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ทั้งวิธีดำเนินการ และประเมินผลการพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่ชัดเจน จึงทำให้สามารถจัดเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันได้ทุกฝ่ายอย่างชัดเจน

เพื่อปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยโดยการพัฒนาผ่านกิจกรรมโครงการอบรมในประเด็นการพัฒนาศักยภาพใน 3 ด้านที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการผลผลิตทางการเกษตรส่งโรงงาน ทำให้เกิดการเชื่อมโยงในรูปแบบของเครือข่าย ส่งผลต่อการสร้างเสถียรภาพของสหกรณ์ในทุกด้านไปพร้อมกัน จึงทำให้การพัฒนาศักยภาพของสหกรณ์ในแต่ละขั้นตอนต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของสมาชิกเป็นหลัก จึงจะสามารถผลักดันให้เกิดการพัฒนาได้จนเกิดผลสำเร็จ เพราะกระบวนการพัฒนานั้นต้องอาศัยศักยภาพของสหกรณ์ที่มีผู้นำมีวิสัยทัศน์และรู้ปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่นั้นเป็นอย่างดี จึงสามารถพัฒนาศักยภาพเกษตรกรได้ และมีเจ้าหน้าที่คอยช่วยเหลือและสนับสนุนในการขับเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์,

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2544) ได้กล่าวว่า วิธีการสหกรณ์ (Co-operative practices) คือ การนำหลักการสหกรณ์มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ เช่น การใช้การศึกษาอบรม การทำงานร่วมกัน โดยกำหนดวิธีปฏิบัติไว้ในข้อบังคับและระเบียบสหกรณ์ สมาชิกเข้ามีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา มีการระดมทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ประโยชน์เป็นวิธีการพัฒนาที่จะนำประชาชนให้บังเกิดมีความศรัทธาในการพึ่งตนเอง (Self-reliance) การสร้างความรู้สึกมีส่วนร่วมของสมาชิกที่เรียกว่า “ความรู้สึกผูกพันต่อกลุ่ม” (Sense of belonging) เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธัญญา โอบอ้อม (2558) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ จะต้องเริ่มจากกระบวนการหรือวิธีการพัฒนาทรัพยากรบุคคล ใน 3 ด้าน คือ T (Training) การฝึกอบรม, E (Education) การศึกษา และ D (Development) การพัฒนานำมาบูรณาการกับหลักพระพุทธศาสนา คือ หลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ และปัญญา จะก่อให้เกิดศักยภาพของบุคลากร ใน 3 ด้าน คือทางด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านพฤติกรรมที่ยั่งยืนที่พึงประสงค์

ดังนั้นจึงสรุปผลการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม ที่ผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมโครงการอบรมจะสามารถส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจ พัฒนากระบวนการสร้างพลังเชื่อมโยงเครือข่าย และเป็นการสร้างเสถียรภาพในการบริหารจัดการธุรกิจของสหกรณ์ในภาพรวมได้เป็นอย่างดี

เพื่อประเมินผลการปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการพัฒนาสังคม จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งผลต่อการ

พัฒนาสังคม ในแต่ละด้านนั้นเกิดจากการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามรูปแบบการพัฒนาอย่างเป็นระบบ เน้นการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่ายเริ่มตั้งแต่ การศึกษาปัญหาที่สมาชิกประสบอยู่ การค้นหาแนวทางการพัฒนา การกำหนดประเด็นในการแก้ไขปัญหา ด้วยการกำหนดวิธีการอย่างเป็นระบบ จึงจะได้ผลการพัฒนาที่ส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งในการพัฒนาศักยภาพเกษตรกร การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ และการพัฒนาทางสังคม ทำให้สมาชิกสหกรณ์ที่ได้รับการพัฒนาได้มีความรู้พัฒนาตนเอง สร้างรายได้ มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนสมาชิก ก่อสร้างคามั่นคงในชีวิตและเสถียรภาพ ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาสมาชิกให้รู้จักการพึ่งตนเองให้มากที่สุด ซึ่งได้ดำเนินตามอุดมการณ์สหกรณ์ เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกันขององค์กร นำไปสู่พัฒนาแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ ได้เมื่อทุกฝ่ายมีการประสานร่วมมือกัน ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2542) ได้กล่าวว่า อุดมการณ์สหกรณ์ เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาความยากจน ด้วยการช่วยตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับกฤษณะ มาเทียน และจเรย์ สุนประเทศ (2542) ได้กล่าวถึงความสำเร็จในการจัดการสหกรณ์ว่า เป็นองค์กรของประชาชนเป็นเจ้าของและควบคุมโดยสมาชิกผู้ใช้ (Member-users) เพื่อประโยชน์ของตน สมาชิกเป็นผู้สละเวลา ทรัพยากรทางการเงินและ อุดหนุนสหกรณ์ของตน ฝ่ายจัดการที่ได้รับคำตอบแทน ต้องพึงระลึกเสมอว่า ตลอดเวลาควรพร้อมที่จะสนองความต้องการของสมาชิก ซึ่งความรับผิดชอบของฝ่ายจัดการนั้น รวมถึงความสามารถในการบรรลุความสำเร็จในฐานะสหกรณ์ ความสำเร็จในฐานะองค์กรธุรกิจ และ ความสำเร็จในฐานะองค์กรทางสังคมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นสอาด สหาวิน (2553) ได้ศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร ผลการศึกษาพบว่า สมาชิกสหกรณ์การเกษตรมีคุณภาพชีวิตโดยรวมอยู่ในระดับที่ดี และมีคุณภาพชีวิตผ่านเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน อยู่ในระดับดี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีบ้านอาศัย

ด้านการมีสุขภาพดี ด้านการร่วมใจพัฒนา ด้านการปลูกฝังค่านิยมไทย และด้านการฝึกฝนการศึกษา สำหรับด้านรายได้กำหนดอยู่ในระดับปานกลาง และปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคม ปัจจัยด้านการใช้หลักการสหกรณ์ และปัจจัยด้านการสนับสนุนจากภาครัฐ

ดังนั้น จึงสรุปผลการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจังหวัดเลยที่ส่งต่อการพัฒนาสังคม ในด้านการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ไปในตัว ผลจากการปฏิบัติการพัฒนาจึงจะส่งผลกระทบต่อสังคมให้กับสมาชิกได้

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยเป็นข้อสรุปที่ได้จากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การพัฒนาศักยภาพสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเลยที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี ควรเน้นการพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาศักยภาพของผู้นำให้มีทักษะในการบริหารงาน 2) การพัฒนาศักยภาพในการสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นฐานทางธุรกิจ 3) การขยายธุรกิจของสหกรณ์ให้รอบด้าน และ 4) การส่งเสริมแนวคิดกับธุรกิจของสหกรณ์ให้กับสมาชิกได้รับรู้และเข้าใจให้มากขึ้น จึงสรุปย่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์การเกษตรจังหวัดเลยได้ว่า “เน้นผู้นำทำเครือข่าย ขยายธุรกิจ ส่งเสริมแนวคิดกับธุรกิจสหกรณ์” จึงจะสามารถพัฒนาศักยภาพของสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยพบว่า การพัฒนาสหกรณ์ที่เริ่มดำเนินการมีอายุ ไม่เกิน 5 ปี นั้น ควรมีการกำกับดูแล และติดตามผลการดำเนินธุรกิจอย่างใกล้ชิด เริ่มตั้งแต่การกำหนดแผนการพัฒนาสหกรณ์ให้ชัดเจน เพื่อถ่ายทอดการ

สร้างแผนปฏิบัติการ และสร้างแผนการเรียนรู้ให้กับฝ่ายบริหาร ฝ่ายจัดการ พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกให้มีความเข้าใจในหลักการของสหกรณ์อุดมการณ์ โดยเฉพาะการรู้จักพึ่งตนเองของสมาชิกในการประกอบอาชีพที่ต้องนำไปปฏิบัติเอง จึงจะส่งผลทำให้สมาชิกมีความมั่นคงและยั่งยืนในอาชีพได้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณะ มาเทียน และ จเรย์ สนประเทศ. (2542). คำบรรยายวิชาการบริหารจัดการองค์การธุรกิจสหกรณ์สำหรับฝ่ายบริหารและฝ่ายจัดการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์ฝึกอบรมสหกรณ์ที่ 5 กรมส่งเสริมสหกรณ์.
- เกษตรจังหวัดเลย, สำนักงาน. (2556). เอกสารรายงานประจำปี 2556. เลย : สำนักงานเกษตรจังหวัดเลย.
- ณรงค์พล พัฒนศรี. (2556). การจัดการที่มีประสิทธิผลของสหกรณ์นิคม กรณีศึกษา สหกรณ์นิคมท่ายาง จำกัด. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. (2558). ฐานข้อมูล E-database. <http://www.cad.go.th/cadweb_org/main.php?filename=index1/> (3 0 กรกฎาคม).
- ปิ่นสอาด สหนาวิน. (2553). คุณภาพชีวิตของสมาชิกสหกรณ์การเกษตร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสังคมวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ผู้ปลูกปาล์มน้ำมันและพืชพลังงานจังหวัดเลย จำกัด, สหกรณ์. (2558). รายงานประชุมใหญ่สหกรณ์ฯ ประจำปี 2558. จังหวัดเลย. สำนักงานสหกรณ์ฯ

ส่งเสริมสหกรณ์, กรม. (2542). แผ่นพับเผยแพร่และประชาสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ส่งเสริมสหกรณ์, กรม. (2544). การสหกรณ์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

ส่งเสริมสหกรณ์, กรม. (2559). ฐานข้อมูล E-database. <http://www.cpd.go.th/ewt_w3c/main.php?filename=Cooperative_Infor_5Years_2556/> (30 กรกฎาคม).

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2547). ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุทธญาณ โอบอ้อม (2558) แนวทางการพัฒนาศักยภาพบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวพระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). วิธีการหรือเทคนิคเชิงระบบและแนวทางในการบริหารโรงเรียน. สมุทรปราการ : สว่างนิวาส.